

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده علوم انسانی

بخش جغرافیا/گروه برنامه‌ریزی شهری

پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری

تحلیل نقش حکمروایی خوب شهری در برقراری عدالت فضایی

(مورد مطالعه: شهر پیرانشهر)

نگارش:

عبدالله خالدي

استاد راهنما:

دکتر سید علی علوی

استاد مشاور:

دکتر صفر قائد رحمتی

بهمن ماه ۱۳۹۳

باسمه تعالی

تاییدیه اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

دانشکده ..علوم انسانی.....

اعضای هیئت داوران نسخه نهایی پایان خانم / آقای **عبدالله خالدی** تحت عنوان: نقش حکمروایی خوب شهری در برقراری عدالت فضایی (نمونه موردی: شهر بیرانشهر)

را از نظر فرم و محتوی

بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد تائید می کنند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنما	دکتر سید علی علوی	استادیار	
۲- استاد مشاور	دکتر صفر قائد رحمتی	استادیار	
۳- استاد ناظر (داخلی)	دکتر ابولفضل مشکینی	استادیار	
۴- استاد ناظر (خارجی)	دکتر تاج الدین کرمی	استادیار	
۵- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی	دکتر ابولفضل مشکینی	استادیار	

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عنوان پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (آثاری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

«اینگذاب عبدالله خالدی دانشجوی رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری ورودی سال تحصیلی ۹۱ مقطع کارشناسی ارشد دانشکده علوم انسانی متعهد می شوم کلیه نکات مندرج در آئین نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته های علمی مستخرج از پایان نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین نامه فوق الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هر گونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هر گونه اعتراض را از خود سلب نمودم»

امضا:
تاریخ: ۹۳/۱۱/۱۲

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد/ رساله دکتری نگارنده در رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری است که در سا ۱۳۹۳ در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای دکتر سید علی علوی و مشاوره جناب آقای دکتر صفر قائد رحمتی از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

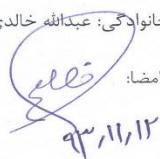
ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶: اینجناب عبدالله خالدی دانشجوی رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: عبدالله خالدی

تاریخ و امضا:

۹۳، ۱۱، ۱۲

تقدیم به :

روح والای پدر بزرگوارم

که در دلم ایمان، پاکی و محبت را حکاکی کرد و نبودنش را با تمام وجود حس می‌کنم

آن اسطوره عشق و امید مادر فداکارم

و

برادران و خواهران عزیزم

که تمام زندگی من، هستند و به وجودشان افتخار می‌کنم و از صمیم قلب دوستان دارم.

تقدیر و تشکر

تشکر و قدردانی :

سپاس بی‌کران پروردگار یکتا را که هستی‌مان بخشید و به طریق علم و دانش رهنمونمان شد و به هم‌نشینی رهروان علم و دانش مفتخرمان نمود و خوشه‌چینی از علم و معرفت را روزی‌مان ساخت.

بدون شک جایگاه و منزلت معلم، اجل از آن است که در مقام قدردانی از زحمات بی‌شائبه او، با زبان قاصر و دست ناتوان، چیزی بنگاریم.

از استاد با کمالات و شایسته؛ جناب آقای دکتر سید علی علوی که در کمال سعه‌صدر، با حسن خلق و فروتنی، از هیچ کمکی در این عرصه بر من دریغ نمودند و زحمت راهنمایی این پایان‌نامه را بر عهده گرفتند؛

از استاد صبور و بادانش، جناب آقای دکتر رحمتی، که زحمت مشاوره این پایان‌نامه را در حالی متقبل شدند که بدون مساعدت ایشان، این پروژه به نتیجه مطلوب نمی‌رسید؛

هم‌چنین از تمام اساتیدی که در طول دوران تحصیل در دانشگاه مولود انقلاب اسلامی از دانش آنان بهره بردم؛ آقایان دکتر پرهیزکار، دکتر مشکینی، دکتر افتخاری، دکتر قویدل، دکتر تبریزی، دکتر رحمتی، دکتر احمدآبادی و بالأخص دکتر شایان که صمیمانه با گفتار شیرین خودشان راهگشای ما بودند صمیمانه تشکر و قدردانی می‌نمایم.

از خانواده عزیزم که همواره بر کوتاهی و درشتی من، قلم غفو کشیده و کریمانه از کنار غفلت-هایم گذشته‌اند و در تمام عرصه‌های زندگی یار و یآوری بی‌چشم‌داشت برای من بوده‌اند؛

از هم‌کلاسی‌های خوب خود نیز تشکر می‌کنم؛ خانم محدثه معزز و آقایان مرتضی آژند، محمدابراهیمی، علیرضا عسکری، بهبود جعفری، مرتضی آذری که همواره در راه تحصیل یار و مشوق بنده بوده و لحظات بسیار خوبی با آن‌ها داشته‌ام.

از دوستان گران‌قدر جناب آقای دکتر خدر فرجی راد، حسن استحکام، ابراهیم شریف‌زاده، عبدالله کولورائان، مجتبی رفیعی، حامد حمیدی، احمد حیدری، احمدرضایی، نوح اسلامی، یعقوب دلاویز، امیر نجفی، طالب باقری، مهدی سعیدی و آقایان طه ربانی، یاسر رمضان نژاد، رامین چراغی و ... دانشجویان دوره دکتری نهایت تشکر و قدردانی رادارم.

چکیده

رشد سریع جمعیت شهرنشین جهان از یک طرف و نارسایی مدیریت شهری در پاسخگویی به نیاز شهروندان از سوی دیگر، موجب از هم گسیختگی نظام کالبدی و فضایی شهرها و در نتیجه، نظام توزیع نابرابر مراکز خدماتی و کاهش عدالت فضایی شهری را به دنبال داشته است. از طرف دیگر، شدت یافتن روزافزون گستردگی و نیز پیچیدگی مسائل شهری، گرایشی به سوی سیستم هایی به وجود آورده که در آن تصمیمات بزرگ و کوچک با اشتراک بین صاحبان منافع شهری اتخاذ می شود. این مباحث موجب مطرح شدن حکمروایی خوب به ویژه حکمروایی مطلوب شهری در طی دهه های اخیر شده است. حکمروایی خوب شهری در صدد بوده است تا توزیع بهینه و مناسب خدمات شهری در سطوح ناحیه ای، محله ای و شهری به گونه ای انجام شود که ساکنان شهر با کمترین شکاف و اعتراض نسبت به احقاق حقوق خود مواجه گردیده و استفاده صحیح از خدمات شهری به شکل مطلوب فراهم باشد.

پژوهش حاضر، به منظور بررسی نقش حکمروایی خوب شهری و نیز شناسایی شاخص های تأثیرگذار آن در برقراری عدالت فضایی در شهر پیرانشهر انجام شده است. روش تحقیق توصیفی - تحلیلی و ابزار پژوهش پرسشنامه بوده که با استفاده از تست آزمون مقدماتی و آلفای کرونباخ (۰.۸۶۱) پایایی و روایی آن آزمون شده است. جامعه آماری شهروندان شهر پیرانشهر و حجم نمونه ۳۸۲ نفر که به روش نمونه گیری چند مرحله ای بدست آمده است. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها و آزمون فرضیه ها از آزمون های آماری ضریب همبستگی و رگرسیون استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان داده است که در فرضیه اول، بین حکمروایی خوب شهری و عدالت فضایی ضریب همبستگی مثبت و معنی دار وجود دارد ($r=0/446$)، و حکمروایی خوب شهری در برقراری عدالت فضایی با ضریب تعیین ۰.۲۴۴ در صد اثر مثبت داشته است. در فرضیه دوم نیز مشخص شد، که شاخص های مشارکت، شفافیت و عدالت محوری به ترتیب با ضریب بتای ۰/۴۹۶، ۰/۱۵۸ و ۰/۱۵۷. بیش ترین تأثیر را در برقراری عدالت فضایی در محدوده مورد مطالعه داشته اند.

واژگان کلیدی: حکمروایی، حکمروایی خوب شهری، عدالت، عدالت فضایی، شهر

پیرانشهر

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	فصل اول.....
۲.....	۱-۱ مقدمه :
۳.....	۲-۱ طرح مسئله :
۶.....	۳-۱ سؤالات تحقیق:
۶.....	۴-۱ فرضیه‌های پژوهش:
۶.....	۵-۱ اهداف پژوهش :
۷.....	۶-۱ پیشینه تحقیق :
۹.....	۷-۱ ضرورت انجام تحقیق:
۱۰.....	۸-۱ کاربرد نتایج پژوهش:
۱۰.....	۹-۱ محدودیت های پژوهش:
۱۱.....	۱۰-۱ جنبه نوآوری پژوهش:
۱۲.....	فصل دوم.....
۱۳.....	۱-۲ مقدمه :
۱۴.....	۲-۲ حکمروایی(مفهوم و تعاریف):
۱۶.....	۳-۲ حکمروایی خوب:
۱۷.....	۴-۲ حکمرانی شهری:
۱۹.....	۵-۲ حکمرانی خوب شهری:
۲۱.....	۶-۲ پیشینه تاریخی نظریه حکمرانی خوب:
۲۳.....	۷-۲ ابعاد حکمروایی خوب:
۲۳.....	۲-۷-۱ بعد فنی:
۲۴.....	۲-۷-۲ بعد سیاسی:
۲۴.....	۳-۷-۲ بعد نهادی :
۲۵.....	۴-۷-۲ بعد فرهنگی:
۲۵.....	۵-۷-۲ بعد محیطی:
۲۶.....	۸-۲ مفهوم و معیارهای جهانی حکمرانی خوب شهری:

۳۰	۲-۹ مفهوم و معیارهای ایرانی حکمرانی خوب شهری:
۳۰	۱-۹-۲ مشارکت شهروندان:
۳۰	۲-۹-۲ اثربخشی و کار آیی:
۳۱	۳-۹-۲ پاسخ‌گویی :
۳۱	۴-۹-۲ شفافیت:
۳۲	۵-۹-۲ قانون‌مندی:
۳۲	۶-۹-۲ جهت‌گیری توافقی:
۳۳	۷-۹-۲ عدالت محوری:
۳۳	۸-۹-۲ مسئولیت‌پذیری:
۳۳	۱۰-۲ بررسی دیدگاه‌های نظری سیاست شهری و حکمرانی خوب شهری:
۳۵	۱۱-۲ عدالت فضایی (مفاهیم و مبانی):
۳۵	۱-۱۱-۲ عدالت(تعاریف و مفاهیم):
۳۶	۲-۱۱-۲ عدالت اجتماعی:
۳۹	۳-۱۱-۲ عدالت فضایی :
۴۵	۴-۱۱-۲ عدالت فضایی در توزیع خدمات عمومی شهری:
۴۷	۵-۱۱-۲ عدالت توزیعی :
۴۸	۶-۱۱-۲ اصول ارزش‌گذاری توزیع فضایی برای توزیع منابع و خدمات عمومی شهری:
۴۹	۷-۱۱-۲ ویژگی‌های خدمات عمومی موردسنجش در عدالت فضایی:
۵۱	۸-۱۱-۲ شاخص‌های موردسنجش در تحلیل عدالت فضایی و توزیع خدمات عمومی شهری:
۵۳	۹-۱۱-۲ جمع‌بندی مبانی نظری پژوهش و ارائه مدل مفهومی پژوهش:
۵۷	فصل سوم
۵۸	۱-۳ مقدمه :
۵۹	۲-۳ روش تحقیق:
۵۹	۱-۲-۳ روش شناسی تحقیق:
۵۹	۲-۲-۳ ابزار گردآوری دادهها:
۶۰	۳-۲-۳ متغیرهای تحقیق:
۶۰	۳-۳ تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرها:
۶۱	۱-۳-۳ تعریف مفاهیم متغیر مستقل :

- ۶۲ مشارکت : ۱-۱-۳-۳
- ۶۳ پاسخگویی : ۲-۱-۳-۳
- ۶۴ مسئولیت پذیری: ۳-۱-۳-۳
- ۶۵ جهت گیری توافقی: ۴-۱-۳-۳
- ۶۵ عدالت محوری: ۵-۱-۳-۳
- ۶۶ شفافیت : ۶-۱-۳-۳
- ۶۶ کارایی و اثر بخشی : ۷-۱-۳-۳
- ۶۷ قانون مندی : ۷-۱-۳-۳
- ۶۷..... ۲-۳-۳ تعریف عملیاتی مفاهیم متغیر وابسته(عدالت فضایی) :
- ۶۸ شاخص دسترسی: ۱-۲-۳-۳
- ۷۱ شعاع خدمات رسانی : ۲-۲-۳-۳
- ۷۱..... ۴-۳ جامعه آماری و تعیین حجم نمونه :.....
- ۷۳..... ۱-۴-۳ روایی و پایایی داده ها:
- ۷۴..... ۲-۴-۳ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات:
- ۷۵..... ۳-۴-۳ فرآیند انجام پژوهش:
- ۷۷..... ۵-۳ معرفی منطقه مورد مطالعه:.....
- ۷۷..... ۱-۵-۳ تاریخچه ، روند شکل گیری و تحولات کالبدی شهر پیرانشهر:
- ۸۰..... ۲-۵-۳ موقعیت و ویژگی های جغرافیایی شهر پیرانشهر:.....
- ۸۰..... ۱-۲-۵-۳ وضعیت توپوگرافی شهر و اراضی اطراف :
- ۸۱..... ۲-۲-۵-۳ درصد و جهت شیب در شهر و اراضی اطراف آن :
- ۸۱..... ۳-۲-۵-۳ موقعیت پیرانشهر نسبت به مسیرهای ارتباطی و سکونتگاه های اطراف :
- ۸۲..... ۳-۵-۳ بررسی ویژگی های انسانی(اجتماعی- اقتصادی) محدوده مورد مطالعه(پیرانشهر).....
- ۸۳..... ۱-۳-۵-۳ تحولات جمعیتی:
- ۸۷..... ۲-۳-۵-۳ وضعیت سواد :
- ۸۷..... ۳-۳-۵-۳ مهاجرت :
- ۸۷..... ۴-۳-۵-۳ ویژگی های اقتصادی :
- ۸۷..... ۴-۵-۳ بررسی ویژگی های کالبدی شهر پیرانشهر:
- ۸۹ ۱-۴-۵-۳ تراکم ناخالص شهری:

- ۹۰-۳-۵-۴-۲- وضعیت کاربری اراضی شهری (شهر پیرانشهر) :
- ۹۲-۳-۵-۵- چگونگی توزیع خدمات عمومی شهری:.....
- ۹۳-۳-۵-۵-۱- خدمات آموزشی :
- ۹۳-۳-۵-۵-۲- پارک و فضای سبز :
- ۹۳-۳-۵-۵-۳- خدمات ورزشی :
- ۹۴-۳-۵-۵-۴- خدمات فرهنگی :
- ۹۴-۳-۵-۵-۵- خدمات بهداشتی - درمانی :
- ۹۵-۳-۵-۵-۶- شبکه‌های ارتباطی :
- ۹۷-۳-۵-۶- نظام تقسیمات کالبدی (ناحیه بندی) شهر:
- ۹۸-۳-۶- بررسی نقاط قوت و ضعف شهر پیرانشهر در ارتباط با موضوع پژوهش.....
- ۱۰۰-۳-۷- جمع بندی فصل سوم:.....
- ۱۰۱- فصل چهارم.....
- ۱۰۲-۴-۱- مقدمه :
- ۱۰۲-۴-۲- یافته های توصیفی(مشخصات پاسخگویان):
- ۱۰۲-۴-۱-۲- توزیع جنسی پاسخگویان:
- ۱۰۳-۲-۲- توزیع سنی پاسخگویان:
- ۱۰۴-۴-۲-۳- وضعیت تأهل پاسخگویان:
- ۱۰۴-۴-۲-۴- سطح تحصیلات پاسخگویان:
- ۱۰۵-۴-۲-۵- وضعیت شغلی پاسخگویان:
- ۱۰۶-۴-۳- یافته های توصیفی پرسش نامه(آمار توصیفی شاخص های متغیر مستقل و وابسته):
- ۱۰۶-۴-۳-۱- شاخص مشارکت حکمروایی خوب:.....
- ۱۰۷-۴-۳-۲- شاخص پاسخگویی حکمروایی خوب:
- ۱۰۷-۴-۳-۳- شاخص مسئولیت پذیری:
- ۱۰۸-۴-۳-۴- شاخص توافق جمعی:
- ۱۰۹-۴-۳-۵- شاخص عدالت محوری:
- ۱۱۰-۴-۳-۶- شاخص کارایی و اثربخشی:
- ۱۱۱-۴-۳-۷- شاخص شفافیت حکمروایی خوب:
- ۱۱۲-۴-۳-۸- شاخص قانون مندی:

- ۹-۳-۴ یافته های توصیفی شاخص خدمات آموزشی: ۱۱۴
- ۱۰-۳-۴ یافته های توصیفی شاخص فضای سبز و پارک: ۱۱۸
- ۱۱-۳-۴ یافته های توصیفی شاخص خدمات ورزشی: ۱۲۱
- ۱۲-۳-۴ یافته های توصیفی شاخص خدمات فرهنگی: ۱۲۲
- ۱۳-۳-۴ یافته های توصیفی شاخص خدمات بهداشتی - درمانی: ۱۲۴
- ۱۴-۳-۴ یافته های توصیفی شاخص خدمات عبور و مرور شهری: ۱۲۶
- ۴-۴ آزمون فرضیات (یافته‌های استنباطی): ۱۲۸
- ۱-۴-۴ آزمون فرضیه اول: ۱۲۹
- ۲-۴-۴ آزمون فرضیه دوم: ۱۳۴
- ۵-۴ جمع بندی فصل چهارم: ۱۴۰
- فصل پنجم** ۱۴۱
- ۱-۵ جمع بندی مبانی نظری: ۱۴۲
- ۲-۵ نتیجه گیری از یافته های توصیفی پژوهش: ۱۴۴
- ۳-۵ جمع بندی یافته های تحلیلی پژوهش (آزمون فرضیات): ۱۴۵
- ۴-۵ پیشنهادات پژوهش: ۱۴۷
- ۱-۴-۵ پیشنهادات برنامه ریزی: ۱۴۸
- ۲-۴-۵ پیشنهادات تحقیقاتی: ۱۴۸

فهرست جداول

- جدول ۱-۱: پیشینه تحقیق ۷
- جدول ۱-۲: مؤلفه‌های حکمرانی خوب در منابع مختلف ۲۸
- جدول ۲-۲: مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری از دیدگاه برنامه توسعه سازمان ملل ۳۰
- جدول ۳-۲: بررسی اندیشه متفکران عرصه عدالت فضایی در برنامه‌ریزی شهری: ۴۵
- جدول ۱-۳: گوپه‌های شاخص مشارکت ۶۲
- جدول ۲-۳: گوپه‌های اندازه‌گیری شاخص پاسخگویی ۶۳
- جدول ۳-۳: گوپه‌های اندازه‌گیری شاخص مسئولیت‌پذیری ۶۴
- جدول ۴-۳: گوپه‌های اندازه‌گیری شاخص جهت‌گیری توافقی ۶۴
- جدول ۵-۳: گوپه‌های اندازه‌گیری شاخص عدالت محوری ۶۵
- جدول ۶-۳: گوپه‌های اندازه‌گیری شاخص شفافیت ۶۶
- جدول ۷-۳: گوپه‌های اندازه‌گیری شاخص اثربخشی و کارآیی ۶۶
- جدول ۸-۳: گوپه‌های اندازه‌گیری شاخص قانونمندی ۶۷
- جدول ۹-۳: شاخص‌ها و مؤلفه‌های موردبررسی در مقوله عدالت فضایی ۶۸
- جدول ۱۰-۳: گوپه‌های اندازه‌گیری شاخص خدمات آموزشی ۶۹
- جدول ۱۱-۳: گوپه‌های اندازه‌گیری شاخص فضای سبز ۶۹
- جدول ۱۲-۳: گوپه‌های اندازه‌گیری شاخص خدمات ورزشی ۶۹
- جدول ۱۳-۳: گوپه‌های اندازه‌گیری شاخص خدمات فرهنگی و تفریحی ۶۹
- جدول ۱۴-۳: گوپه‌های اندازه‌گیری شاخص خدمات بهداشتی و درمانی ۷۰
- جدول ۱۵-۳: گوپه‌های اندازه‌گیری شاخص خدمات حمل‌ونقل و عبور و مرور شهری ۷۰
- جدول ۱۶-۳: سهم نواحی شهر از توزیع پرسش‌نامه‌ها ۷۲
- جدول ۱۷-۳: ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه‌های تحقیق ۷۴
- جدول ۱۸-۳: فاصله پیرانشهر نسبت به شهرهای مهم اطراف ۸۲
- جدول ۱۹-۳: تحولات جمعیتی شهر پیرانشهر ۹۰-۱۳۳۵ ۸۳
- جدول ۲۰-۳: سهم بخش‌های اقتصادی شهرستان پیرانشهر در جوامع شهری و روستایی (۱۳۸۵) ۸۶
- جدول ۲۱-۳: تراکم جمعیتی محلات ۱۵ گانه و نواحی ۴ گانه شهر پیرانشهر ۸۸
- جدول ۲۲-۳: سطح، درصد و سرانه کاربری‌های موجود پیرانشهر در محدوده‌ی (موجود) شهر ۹۱

جدول ۱-۴	توزیع سنی پاسخگویان.....	۱۰۳
جدول ۲-۴	وضعیت شغلی پاسخگویان.....	۱۰۵
جدول ۳-۴	یافته های توصیفی گویه های شاخص مشارکت.....	۱۰۶
جدول ۴-۴	یافته های توصیفی گویه های شاخص پاسخگویی.....	۱۰۷
جدول ۵-۴	یافته های توصیفی گویه های شاخص مسئولیت پذیری.....	۱۰۸
جدول ۶-۴	یافته های توصیفی گویه های شاخص توافق جمعی.....	۱۰۹
جدول ۷-۴	یافته های توصیفی گویه های شاخص عدالت محوری.....	۱۱۰
جدول ۸-۴	یافته های توصیفی گویه های شاخص کارایی و اثر بخشی.....	۱۱۱
جدول ۹-۴	یافته های توصیفی گویه های شاخص شفافیت حکمروایی خوب.....	۱۱۲
جدول ۱۰-۴	یافته های توصیفی گویه های شاخص قانون مندی.....	۱۱۳
جدول ۱۱-۴	یافته های توصیفی شاخص خدمات آموزشی.....	۱۱۵
جدول ۱۲-۴	یافته های توصیفی شاخص خدمات پارک و فضای سبز.....	۱۱۹
جدول ۱۳-۴	یافته های توصیفی شاخص خدمات ورزشی.....	۱۲۲
جدول ۱۴-۴	یافته های توصیفی شاخص خدمات فرهنگی.....	۱۲۳
جدول ۱۵-۴	یافته های توصیفی شاخص خدمات بهداشتی و درمانی.....	۱۲۵
جدول ۱۶-۴	یافته های توصیفی شاخص خدمات عبور و مرور شهری.....	۱۲۷
جدول ۱۷-۴	آماره های توصیفی کلی شاخص های حکمروایی خوب شهری.....	۱۳۰
جدول ۱۸-۴	آماره های توصیفی کلی شاخص های عدالت فضایی.....	۱۳۱
جدول ۱۹-۴	تحلیل همبستگی و رگرسیون تأثیر شاخص های حکمروایی خوب شهری بر عدالت فضایی.....	۱۳۲
جدول ۲۰-۴	تحلیل واریانس رگرسیون (ANOVA).....	۱۳۲
جدول ۲۱-۴	ضرایب شدت روابط میان متغیر مستقل بر روی متغیر وابسته.....	۱۳۳
جدول ۲۲-۴	متغیرهای مستقل وارد شده، حذف شده و روش تعیین.....	۱۳۵
جدول ۲۳-۴	خلاصه مدل رگرسیون تأثیر حکمروایی شهری در برقراری عدالت فضایی.....	۱۳۶
جدول ۲۴-۴	تحلیل واریانس رگرسیون (ANOVA).....	۱۳۶
جدول ۲۵-۴	ضرایب رگرسیون تأثیر شاخص های حکمروایی خوب شهری بر روی عدالت فضایی.....	۱۳۷

فهرست اشکال

- شکل ۱-۳ فرآیند تجربی تحقیق ۷۶
- شکل ۲-۳ تصویر هوایی موقعیت روستاهای کهنه خانه، زرگتن و شین آباد در سال ۱۳۳۴ ۷۸
- شکل ۳-۳ توسعه ادواری شهر پیرانشهر ۷۹
- شکل ۴-۳ موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه (پیرانشهر) ۸۰
- شکل ۵-۳ تراکم جمعیتی محلات شهر پیرانشهر (مأخذ: نگارنده) ۸۹
- شکل ۶-۳ کاربری اراضی موجود محدوده مورد مطالعه (پیرانشهر) ۹۲
- شکل ۷-۳ توزیع خدمات عمومی شهری در شهر پیرانشهر ۹۵
- شکل ۸-۳ سلسله مراتب شبکه ارتباطی شهر پیرانشهر ۹۶
- شکل ۹-۳ تقسیمات کالبدی محدوده مورد مطالعه ۹۸
- شکل ۱-۴ پراکنش و شعاع عملکردی کاربری آموزشی (دبستان) ۱۱۶
- شکل ۲-۴ پراکنش و شعاع عملکردی کاربری آموزشی (راهنمایی) ۱۱۷
- شکل ۳-۴ پراکنش و شعاع عملکردی کاربری آموزشی (دبیرستان) مأخذ: نگارنده ۱۱۸
- شکل ۴-۴ پراکنش و شعاع عملکردی کاربری فضای سبز (محل ای) مأخذ: نگارنده ۱۲۰
- شکل ۵-۴ پراکنش و شعاع عملکردی فضای سبز ناحیه ای مأخذ: نگارنده ۱۲۱
- شکل ۶-۴ پراکنش و شعاع عملکردی کاربری فرهنگی - مذهبی مأخذ: نگارنده ۱۲۴
- شکل ۷-۴ پراکنش و شعاع عملکردی کاربری بهداشتی - درمانی مأخذ: نگارنده ۱۲۶

فهرست نمودارها

- نمودار ۱-۴ توزیع جنسی پاسخ گویان در محدوده مورد مطالعه ۱۰۳
- نمودار ۲-۴ توزیع پاسخ گویان بر حسب سطح تحصیلات ۱۰۵
- نمودار ۳-۴ میانگین کل شاخص های حکمروایی خوب شهری ۱۱۴
- نمودار ۴-۴ میانگین شاخص های خدمات عمومی شهری ۱۲۸
- نمودار ۵-۴ تحلیل رگرسیون تأثیر متغیرهای مستقل بر روی متغیر وابسته ۱۳۹

۱ فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه :

یکی از پدیده های نوین قرن بیستم و در دهه های اخیر روند گسترش شهرنشینی و توسعه فیزیکی مناطق شهری می باشد. این روند در کشورهای در حال توسعه همواره با مشکلات فراوانی روبرو بوده که پیامدهای منفی بسیاری به همراه داشته است. تهدید جدی کیفیت محیط زیست، تشکیل مناطق حاشیه نشین، کمبود زیرساخت ها و خدمات شهری و مسائل متعدد دیگر در کشورهای در حال توسعه به دلیل نرخ بالای رشد جمعیت شهری بروز پیدا کرده است (رضایی و شمشیری، ۱۳۹۱، ۲). امروزه مدیریت شهری در جهان تحول اساسی یافته است و شهرها برای آن برنامه ریزی می شوند تا بتوانند رفاه و آسایش ساکنان خود را تأمین کنند. در این میان جایگاه مدیریت شهری در روند توسعه شهر و بهبود سکونتگاههای شهری نقش بسیار مهم و تعیین کننده دارد. چرا که نحوه مدیریت بر جریان مطلوب زندگی شهری، می تواند در بهبود سکونت گاههای انسانی و پایداری توسعه شهری مهم ترین نقش را ایفا کند.

از این رو آنچه امروزه در اداره امور شهرها مورد توجه و تأکید جدی قرار گرفته و به عنوان پارادایمی جهت حل مسائل در مدیریت شهری مطرح شده است؛ بهره گیری از الگوی حکمرانی خوب شهری می باشد (نوبری و رحیمی، ۱۳۸۹، ۴). حکمروایی خوب شهری الگویی است که در پی ناکارآمدی ساز و کارهای پیشین توسعه توسط کشورهای توسعه یافته و مجامع بین المللی ارئه شد، و به ویژه در کشورهای در حال توسعه به منظور استقرار و نهادینه سازی جامعه مدنی، از جایگاه ویژه ای برخوردار شده است. که یکی از ابعاد آن توجه به بعد عدالت محوری در راستای توسعه انسانی پایدار است که در آن دولت، شهروندان و نهادهای خصوصی در یک جریان افقی و فرابخشی برای برقراری آن مشارکت نموده اند و در این بستر است می توان امیدوار به حل مشکلات و معضلات ساختاری و کارکردی شهرها بود. دستیابی به عدالت فضایی در توزیع خدمات شهری، تخصیص عادلانه هزینه های اجتماعی و برابری استفاده از ظرفیت

های محیطی از جمله اهداف مهم برنامه ریزان شهری است. زیرا عدم توزیع عادلانه ی آنها به بحران های اجتماعی و مشکلات پیچیده ی فضایی خواهد انجامید. در این فصل که به کلیات تحقیق اختصاص دارد، ابتدا به طرح مسأله و ضرورت های آن اشاره گردیده و سپس سؤالات و فرضیه های تحقیق، اهداف، روش تحقیق، پیشینه و ... مطرح شده است.

۱-۲ طرح مسئله

جهان دستخوش بزرگ ترین موج رشد شهری در تاریخ قرار گرفته است. شهرنشینی و افزایش جمعیت شهرها و به تبع آن توسعه شهرهای کوچک و بزرگ ویژگی عصر حاضر بوده و شهرنشینی پدیده غالب در همه کشورهای در حال توسعه است. در عصر حاضر، تحولات سریع اجتماعی و اقتصادی، نظام سکونتگاه های انسانی را به شدت تحت تاثیر خود قرار داده و در فضای لجام گسیخته و بی برنامه و تا اندازه ای نشأت گرفته از مهاجرت شدید و بی برنامه روستایی، مدیریت شهری را در ارائه خدمات عمومی با مشکل روبرو ساخته است. رشد سریع جمعیت شهرنشین جهان از یک طرف و نارسایی مدیریت شهری در پاسخگویی به نیاز شهروندان از سوی دیگر، کاهش عدالت شهری را در پی داشته است. این روند در مقاطعی از تاریخ منجر به ایجاد ناآرامی هایی نیز شده است؛ به طوری که شورش های نژادی دهه ۱۹۶۰ در شهرهای مختلف اروپا و آمریکا به خاطر افزایش این نوع محرومیت ها بوده است. افزایش سریع جمعیت، توأم با گسترش شهرنشینی جهان، مشکلات فراوانی در کشورهای مختلف، به ویژه کشورهای جهان سوم ایجاد نموده است. این مشکلات عمدتاً از عدم تطابق نیازهای گسترده جمعیت شهری با توانایی حکومت های محلی و مدیریت های شهری در پاسخگویی به آنها ناشی شده است (برک پور و اسدی، ۱۳۹۰، ۳۵).

از طرفی تمرکز مراکز خدمات رسانی در مکان های خاص، ضمن ایجاد مناطق دوقطبی بالا و پایین در شهرها، هجوم جمعیت مصرف کننده را در پی داشته، به طوری که از یک سو، فشارهای زیست محیطی، ترافیکی، آلودگی هوا و از سوی دیگر سبب جذب کاربری های مکمل، موازی، تشدید قطبی شدن فضایی

در شهرها را به دنبال داشته است، به گونه‌ای که شهرها با محیط‌های متراکم، نامطلوب و ناسازگار با توسعه پایدار مواجه هستند (خاکپور، ۱۳۸۸، ۱۸۷) که ادامه این روند تنزل شدید کیفیت زندگی در محیط‌های شهری را به دنبال داشته است.

در چنین شرایطی، معمولاً برای مواجهه و رفع آثار منفی چنین مشکلاتی غالباً از رویکرد تصمیم‌گیری متمرکز (مدیریت سنتی) بهره گرفته شده است. یعنی فرض اولیه و غالب آن بوده است که حکومت‌ها دارای اقتدار و ظرفیت لازم برای اداره و حکومت شهری بوده اما با ظاهر شدن ابعاد منفی و نقاط ضعف این رویکرد، زمینه بروز مسائلی جدیدتر را فراهم آورده است. زیرا با گذشت هر مقطع زمانی، میان متغیرهای تأثیرگذار، تعاملی پویا ایجاد شده است. نتیجه این نوع تعامل‌های پویا بروز رفتارهایی نوظهورند که خود موانعی عظیم برای فرآیند توسعه شهرها به حساب آمده است. از این رو در سیستم مدیریت شهری نوین برای رفع این مشکلات و چالش‌ها در زندگی شهری، رویکردهایی ارائه شده است. رویکردی که در دهه اخیر به مدل تحلیلی غالب در مدیریت شهری تبدیل شده، رویکرد حکمروایی خوب شهری بوده است. (نوبری و رحیمی، ۱۳۸۹، ۳).

توافق جمعی بین‌المللی روبه رشدی وجود دارد که حکمروایی خوب شهری (Urban Good Governance) برای دستیابی به توسعه انسانی پایدار ضرورت داشته است (عربشاهی، ۱۳۸۳، ۹) و آنچه امروزه در اداره امور شهرها مورد توجه و تأکید جدی قرار گرفته است و به عنوان پارادایمی در مدیریت شهری مطرح شده است؛ بهره‌گیری از الگوی حکمرانی خوب شهری می‌باشد (نوبری و رحیمی، ۱۳۸۹، ۴) که یکی از ابعاد آن توجه به عدالت محوری در راستای توسعه انسانی پایدار است که در آن دولت، شهروندان و نهادهای خصوصی در یک جریان افقی و فرا بخشی برای برقراری آن مشارکت نموده‌اند و در این بستر است می‌توان امیدوار به حل مشکلات و معضلات ساختاری و کارکردی شهرها بود (ره‌نورد و عباسپور، ۱۳۸۴، ۵).